

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 30.09.1985, sp. zn. 6 Cz 74/84, ECLI:CZ:NS:1985:6.CZ.74.1984.1

Číslo: 38/1986

Právní věta: Při náhradě za ztrátu na výdělku pracovníka, který byl uznán plně invalidním (§ 195 zák. práce), je třeba skutečnost, že tomuto pracovníku byl místo již pobíraného starobního důchodu přiznán plný invalidní důchod při pracovním úrazu, posuzovat tak, že pracovníkovi je z důvodu pracovního úrazu poskytován z prostředků důchodového zabezpečení pouze rozdíl mezi tímto důchodem a starobním důchodem, který mu byl před tímto pracovním úrazem poskytován a který se stanoví odečtením tohoto rozdílu od průměrného výdělku před vznikem škody. Uloží-li soud povinnost k placení náhrady za ztrátu na výdělku při uznání plné invalidity (§ 195 zák. práce), nemůže tuto platební povinnost zároveň do budoucna časově omezit s ohledem na očekávanou změnu poměrů.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 30.09.1985

Spisová značka: 6 Cz 74/84

Číslo rozhodnutí: 38

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Důchod, Náhrada škody v pracovním právu, Rozhodnutí soudu

Předpisy: 40/1964 Sb. § 263 65/1965 Sb. § 195

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 38/1986 sb. rozh.

Při náhradě za ztrátu na výdělku pracovníka, který byl uznán plně invalidním (§ 195 zák. práce), je třeba skutečnost, že tomuto pracovníku byl místo již pobíraného starobního důchodu přiznán plný invalidní důchod při pracovním úrazu, posuzovat tak, že pracovníkovi je z důvodu pracovního úrazu poskytován z prostředků důchodového zabezpečení pouze rozdíl mezi tímto důchodem a starobním důchodem, který mu byl před tímto pracovním úrazem poskytován a který se stanoví odečtením tohoto rozdílu od průměrného výdělku před vznikem škody.

Uloží-li soud povinnost k placení náhrady za ztrátu na výdělku při uznání plné invalidity (§ 195 zák. práce), nemůže tuto platební povinnost zároveň do budoucna časově omezit s ohledem na očekávanou změnu poměrů.

(Rozsudek nejvyššího soudu ČSR z 30. 9. 1985, [6 Cz 74/84](#))

Okresní soud v Kolíně rozsudkem uložil žalovanému jednotnému družstvu povinnost zaplatit žalobci částku 156 253,- Kčs s přísl. a platit mu počínaje dnem 1. 9. 1981 měsíčně 2301,- Kčs vždy do 12. dne každého měsíce. Současně rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky a o zaplacení soudního poplatku. Soud rozhodl o náhradě za ztrátu na výdělků žalobce při uznání plné invalidity; vycházel z toho, že žalobce utrpěl jako člen žalovaného družstva dne 21. 7. 1975 pracovní úraz a léčil se do 3. 1. 1976; před úrazem pobíral plný invalidní důchod vedle výdělků. S účinností od 4. 1. 1976 mu byl dosavadní starobní důchod v částce 1174,- Kčs změněn na invalidní důchod zvýšený o 242,- Kčs z toho důvodu, že plná invalidita byla následkem pracovního úrazu. Průměrný výdělek žalobce před úrazem za rok 1974 činil 2543,- Kčs měsíčně. Soud prvního stupně dovodil, že ztráta na výdělků při uznání plné invalidity je dána rozdílem mezi průměrným výdělkem a částkou, o kterou byl invalidní důchod zvýšen (2543,- Kčs a 242,- Kčs). Proto žalobci přiznal náhradu splatnou za období od 4. 1. 1976 do 31. 8. 1981 částkou 156 253,- Kčs a dále od 1. 9. 1981 náhradu ve výši 2301,- Kčs měsíčně.

V odvolání proti tomuto rozsudku žalované JZD kromě jiného uvedlo, že mezidobí žalobci zaplatilo 50 000,- Kčs; žalobce nato vzal žalobu do této částky zpět.

Krajský soud v Praze svým rozsudkem nejprve připustil zpětvzetí žaloby do částky 50 000,- Kčs, rozsudek soudu prvního stupně v tomto rozsahu zrušil a řízení zastavil. Dále uvedený rozsudek změnil tak, že žalovanému JZD uložil povinnost zaplatit žalobci částku 113 153,- Kčs s přísl. a platit mu od 1. 12. 1981 do 3. 8. 1989 měsíčně částku 2301,- Kčs vždy do 12. dne měsíce. Ve zbylých výrobcích (o náhradě nákladů řízení a o soudním poplatku) odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení ve vztahu mezi účastníky. Převzal skutková zjištění soudu prvního stupně i jeho právní závěry s výjimkou závěru o době, po kterou má být žalobci přiznána pravidelná měsíční náhrada; dovodil, že žalobci náleží náhrada po dobu, po kterou mohl pracovat, kdyby neutrpěl pracovní úraz, tedy do 3. 8. 1989 (věk 75 let). Žalobci tak přiznal na splatné náhradě za období od 4. 1. 1976 do 30. 11. 1981 částku 113 153,- Kčs a dále na dobu od 1. 12. 1981 do 3. 8. 1989 ve výši 2301,- Kčs měsíčně.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že rozsudky soudů obou stupňů ve shora uvedeném rozsahu byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 79 zákona č. 122/1975 Sb. o rozsahu odpovědnosti jednotného zemědělského družstva za škodu vzniklou členovi při plnění členských povinností nebo v přímé souvislosti s ním platí obdobně příslušná ustanovení zákoníku práce 1) o rozsahu odpovědnosti organizace za škodu vzniklou pracovníkovi při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.

Náhrada za ztrátu na výdělků při uznání plné invalidity se podle ustanovení § 195 odst. 1 věta první, zák. práce poskytne pracovníku v takové výši, aby spolu s jeho výdělkem po pracovním úrazu s připočtením invalidního důchodu (poskytovaného z téhož důvodu) se rovnala jeho průměrnému výdělků před vznikem škody. Ke zvýšení invalidního důchodu pro bezmocnost ani k jeho snížení podle předpisů o sociálním zabezpečení se podle ustanovení § 195 odst. 1, věta druhá, zák. práce nepřihlíží.

Utrpěl-li pracovní úraz poživatel starobního důchodu, jenž dále nepracuje z důvodu, které souvisí s jeho pracovním úrazem, náleží mu podle ustanovení § 50 odst. 1, věta druhá, nařízení vlády ČSSR č. 54/1975 Sb. náhrada za ztrátu na výdělků po dobu, po niž by vzhledem k svému zdravotnímu stavu před pracovním úrazem mohl pracovat.

Při určování náhrady za ztrátu na výdělků při uznání plné invalidity vycházejí soudy obou stupňů z

průměrného výdělku žalobce za rok 1974. Tento postup však nebyl správný. Náhrada za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti (§ 194 zák. práce) a náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání plné (částečně) invalidity (§ 195 zák. práce) jsou dílčími nároky pracovníka na odškodnění pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, které jsou podle hmotného práva zcela samostatné; předpoklady vzniku těchto nároků jsou odchylné a také časově se odchylně naplňují. V daném případě žalobce utrpěl pracovní úraz dne 21. 7. 1975, od 22. 7. 1975 do 3. 1. 1976 byl v pracovní neschopnosti a od 4. 1. 1976 mu byl přiznán invalidní důchod při pracovním úrazu (namísto dosavadního starobního důchodu). Ztráta na výdělku při uznání plné invalidity proto žalobci začala vznikat v roce 1976; jeho průměrným výdělkem před vznikem škody je průměrný výdělek za rok 1975 (§ 275 zák. práce, § 30 až § 34 nařízení vlády ČSSR č. 54/1975 Sb.). Soudy obou stupňů v důsledku svého nesprávného právního názoru vycházely z průměrného výdělku před úrazem a uvedený průměrný výdělek před vznikem škody nezjišťovaly.

Při aplikaci ustanovení § 195 odst. zák. práce však pochybily i v dalším směru. Náhradu za ztrátu na výdělku při uznání plné invalidity stanovily soudy obou stupňů v projednávané věci ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem (nesprávně za rok 1974) a částkou, o kterou byl invalidní důchod žalobce zvýšen při pracovním úrazu. pro tento postup není však v zákoně opora.

Byl-li pracovníku dosavadní starobní důchod odňat a byl mu přiznán invalidní důchod při pracovním úrazu, nemůže se starobní důchod promítnout do průměrného výdělku před vznikem škody. Na druhé straně rozdíl mezi průměrným výdělkem před vznikem škody a invalidním důchodem při pracovním úrazu nevyjadřuje odpovídajícím způsobem újmu, která pracovníku skutečně vzniká. S ohledem na odnětí starobního důchodu a přiznání invalidního důchodu při pracovním úrazu je proto třeba takový případ řešit podle zásady, že výlučně z důvodu pracovního úrazu je pracovníku poskytován z prostředků důchodového zabezpečení pouze rozdíl mezi invalidním důchodem při pracovním úrazu a starobním důchodem; ztráta na výdělku se stanoví odečtením tohoto rozdílu od průměrného výdělku před vznikem škody. Nebýt totiž pracovního úrazu, pracovník by nadále pobíral starobní důchod (jenž je vlastně obsažen ve vyšším invalidního důchodu při pracovním úrazu). O takový případ šlo i v projednávané věci; soudy však podle uvedené zásady nepostupovaly.

Odvolací soud navíc nesprávně rozhodl o placení peněžitého důchodu po předem stanovenou (omezenou) dobu. Uložení této povinnosti se ve smyslu ustanovení § 154 odst. 2 o. s. ř. týká opětuujících se dávek, které se stanou splatnými teprve v budoucnu. Uvedené ustanovení umožňuje pouze uložit povinnost k plnění těchto dávek. Neumožňuje však řešit současně budoucí změnu poměrů a v závislosti na tom uloženou povinnost časově omezit. Oporu pro tento postup nelze spatřovat ani v ustanovení § 50 odst. 1 nařízení vlády ČSSR č. 54/1975 Sb., jímž je upraveno trvání nároku na náhradu za ztrátu na výdělku, nikoli řešení otázky změny poměrů. Toto řešení je obsaženo v ustanovení § 163 odst. 1 o. s. ř., podle něhož rozsudek odsuzující k plnění v budoucnu splatných dávek lze na návrh změnit, jestliže se podstatně změnily okolnosti, které jsou rozhodující pro výši a další trvání dávek. Z toho vychází i ustanovení § 202 odst. 1 zák. práce, jež opravňuje poškozeného i organizaci domáhat se změny v úpravě svých práv, popřípadě povinností, jestliže se podstatně změny poměry poškozeného, které byly rozhodující pro určení výše náhrady škody. Odvolací soud při rozhodování o náhradě měsíčně placenými částkami zaujal nesprávný právní názor, a proto pochybil, když povinnost žalovaného JZD časově omezil.

Z toho co bylo uvedeno, je zřejmé, že soudy obou stupňů porušily zákon v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1, § 153 odst. 1 a § 154 odst. 1 o. s. ř. ve vztahu k ustanovení § 195 odst. 1 zák. práce, odvolací soud navíc v ustanovení § 154 odst. 2 o. s. ř. ve vztahu k ustanovení § 50 odst. 1, věta druhá, nařízení vlády ČSSR č. 54/1975 Sb. Proto byly jejich rozsudky ve vymezeném rozsahu na základě stížnosti pro porušení zákona zrušeny (§ 242 odst. 1 o. s. ř.) a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

1) zákona č. 65/1965 Sb. (jehož znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 55/1975 Sb. a dále byl doplněn zákony č. 72/1982 Sb., č. 111/1984 Sb. a č. 22/1985 Sb.)